

Kauniaisten linnustoseelvitys 2005

Tapio Solonen

1. Johdanto

Kauniaisten kaupunki tilasi 6.5.2005 Luontotutkimus Solonen Oy:ltä linnustoselvityksen Kauniaisissa tarjouspyynnössä 27.1.2005 esitetyn mukaisesti. Työn tarkoituksena oli selvittää Kauniaisten kaupungin alueella esiintyvät lintulajit sekä niiden parimäärien kehitys verrattuna aikaisempiin selvityksiin. Vuonna 1988 selvitettiin harvalukuisten lintulajien esiintyminen koko kaupungin alueella (Simula & Solonen 1988) sekä Kasavuoren alueen kokonaislinnusto (Lindström & Solonen 1988). Seuraavana vuonna tehtiin kaupungin keskiosiin ja Gallträskin ympäristöön painottunut selvitys pienalaisten puistometsien linnustosta (Solonen & Simula 1989). Vuonna 1990 tutkittiin Suursuon ympäristön linnusto (Solonen & Simula 1990). Selvitysten lisäksi on tehty kaksi linnustonhoitosuunnitelmaa (Solonen 1988b, 2000), jotka tarjoavat tausta-aineistoa vuoden 2005 selvitykselle.

2. Aineisto ja menetelmät

Vuoden 2005 selvityksen tutkimusalueena oli koko Kauniaisten kaupunki. Työ painottui kaupungin erityisiä luontoarvoja sisältäviin kohteisiin, etenkin Kasavuoren ja Gallträskin ympäristöihin. Erityistä huomiota kiinnitettiin harvalukuisina esiintyviin lajeihin, joihin kuuluvat EU:n lintudirektiivin liitteessä mainitut lajit sekä valtakunnallisesti ja paikallisesti uhanalaiset tai muuten huomionarvoiset lajit. Selvityksellä haluttiin myös saada tietoja aiempien linnustoselvitysten suositusten pohjalta toteutettujen metsänhoitotoimien vaikutuksista lintujen lajimääriin ja esiintymiseen.

Harvalukuisten lintulajien esiintyminen ja runsaus pyrittiin selvittämään koko kaupungin n. 600 ha:n alueella. Alue havainnoitiin kattavasti eri vuorokaudenaikoina kolme kertaa pesimäkauden kuluessa (taulukko 1). Tarkemmin tutkituilla alueilla Kasavuoren (n. 100 ha) ja Gallträskin ympäristössä (n. 30 ha), Kiikarivuorella (n. 10 ha), Lippajärvellä (n. 5 ha) ja Thurmanin puistossa (n. 10 ha) linnusto laskettiin kolmesti (taulukko 1) soveltaen ns. kesäatlasmenetelmää (Pakkala & Väisänen 2000, 2001).

Taulukko 1. Kauniaisten linnustoselvityksen 2005 maastotyöajat ja kohteet.

Päivämäärä Kello Kohteet

16.6.2005	02-12	Harvalukuiset lajit; Thurmanin puisto, Kasavuori, Gallträsk
17.6.2005	02-11	Harvalukuiset lajit; Lippajärvi, Kiikarivuori
23.6.2005	00-10	Harvalukuiset lajit; Lippajärvi, Kiikarivuori, Gallträsk, Vesitorninmäki
05.7.2005	02-10	Lippajärvi, Kiikarivuori, Vesitorninmäki, Kasavuori, Thurmanin puisto
06.7.2005	02-10	Harvalukuiset lajit; Gallträsk, Kasavuori, Thurmanin puisto
24.7.2005	14-16	Harvalukuiset lajit

3. Tulokset

3. 1. Kauniaisten lintulajisto ja harvalukuisten lintulajien esiintyminen

Kauniaisten kaupungin pesimäaikaiseen linnustoon kuuluu ainakin 80 lintulajia, joista useimmat ovat pesimälintuja, mutta osa lähinnä ruokavieraita (taulukko 2). Etenkään eräät harvalukuisimmista lajeista eivät kuitenkaan välttämättä pesi kaupungin alueella vuosittain. Rajanveto pesimälajien ja ruokavieraiden välillä voi olla vaikeata, koska lintujen reviirien rajat eivät noudattele kaupungin rajoja. Luettelo on todennäköisesti jonkin verran puutteellinen myös lajien osalta. Niinpä on luultavaa, että Kauniaisten ilmatilassa on lennellyt lintujen pesimäaikaan joukko taulukosta poisjääneitä lajeja.

Taulukko 2. Kauniaisten lintulajisto vuosina 1988-1990 ja vuonna 2005 tehtyjen selvitysten mukaan. Aineistoa on täydennetty joillakin selvitysten ulkopuolisilla havainnoilla.

Kursivoidut lajit ovat EU:n lintudirektiivissä ja/tai Suomen uhanalaisten lajien luettelossa (Rassi ym. 2001) mainittuja lajeja.

Laji	Esiintymisen luonnehdinta	Selvitys/tietolähde
Silkkiuikku	Harvalukuinen pesijä	1988, 1989, 2005
Sinisorsa	Vähälukuinen pesijä	1988, 2005
Haapana	Harvalukuinen pesijä ja ruokavieras	1988, 1989
Tavi	Harvalukuinen pesijä	1988
Tukkasotka	Harvalukuinen pesijä ja ruokavieras	1988, 2005
Punasotka	Harvalukuinen pesijä	1988
Telkkä	Vähälukuinen pesijä	1988, 1989, 2005
Varpushaukka	Harvalukuinen pesijä	1988, 1990, 2005
<i>Nuolihaukka</i>	Harvalukuinen pesijä ja ruokavieras	2005
<i>Pyy</i>	Harvalukuinen pesijä	1988, 2005
Fasaani	Vähälukuinen pesijä	1988, 1989, 2005
Nokikana	Harvalukuinen pesijä	1988
Lehtokurppa	Harvalukuinen pesijä	1988, 2005
Taivaanvuohi	Harvalukuinen pesijä	2005
Rantasipi	Harvalukuinen pesijä	1988, 2005
Kalalokki	Lepäilijä ja ruokavieras	2005
Naurulokki	Lepäilijä ja ruokavieras	2005
<i>Kalatiira</i>	Ruokavieras	2005
Uuttukyyhky	Harvalukuinen pesijä	2005
Sepelkyyhky	Yleinen pesimälintu	1988, 1990, 2005
<i>Käki</i>	Harvalukuinen pesijä	1990
Lehtopöllö	Harvalukuinen pesijä	1988
Sarvipöllö	Harvalukuinen pesijä	J. Palmgren 2003
Tervapääsky	Pesimälintu ja ruokavieras	1989, 2005

<i>Palokärki</i>	Harvalukuinen pesijä	1988, 2000, 2005
Käpytikka	Vähälukuinen pesijä	1988, 1989, 2005
<i>Pikkutikka</i>	Harvalukuinen pesijä	2000
Kiuru	Vähälukuinen pesijä	1988
Haarapääsky	Vähälukuinen pesijä ja ruokavieras	1990, 2005
Räystäspääsky	Vähälukuinen pesijä/ruokavieras	2005
Metsäkirvinen	Yleinen pesimälintu	1988, 1989, 2005
Västaräkki	Yleinen pesimälintu	1989, 1990, 2005
<i>Pikkulepinkäinen</i>	Harvalukuinen pesijä	2005
<i>Kottarainen</i>	Vähälukuinen pesijä	1990
Närhi	Vähälukuinen pesijä	1988, 1989, 2005
Harakka	Yleinen pesimälintu	1989, 1990, 2005
Pähkinähakki	Harvalukuinen pesijä/ruokavieras	1988
Naakka	Yleinen pesimälintu ja ruokavieras	1989, 2005
Varis	Yleinen pesimälintu	1988, 1989, 2005
Rautiainen	Yleinen pesimälintu	1989, 1990, 2005
Viitasirkkalintu	Harvalukuinen pesijä	1988
Ruokokerttunen	Vähälukuinen pesijä	1988, 2005
Luhtakerttunen	Harvalukuinen pesijä	1988
Kultarinta	Harvalukuinen pesijä	1988, 2005
Lehtokerttu	Yleinen pesimälintu	1988, 1989, 2005
Mustapääkerttu	Harvalukuinen pesijä	1988, 1989, 2005
Pensaskerttu	Yleinen pesimälintu	1988, 2005
Hernekerttu	Yleinen pesimälintu	1988, 1989, 2005
Pajulintu	Runsaslukuinen pesimälaji	1988, 1989, 2005
<i>Tiltalti</i>	Harvalukuinen pesijä	1988, 2005
Sirittäjä	Yleinen pesimälintu	1988, 1989, 2005
Idänuunilintu	Harvalukuinen pesijä	1988
Hippiäinen	Yleinen pesimälintu	1988, 1989, 2005
Kirjosieppo	Yleinen pesimälintu	1989, 1990, 2005
Harmaasieppo	Yleinen pesimälintu	1989, 1990, 2005
<i>Kivitasku</i>	Harvalukuinen pesijä	1990
<i>Pensastasku</i>	Harvalukuinen pesijä	1989
Leppälintu	Vähälukuinen pesijä	1988, 1989, 2005
Punarinta	Runsaslukuinen pesimälaji	1989, 1990, 2005
Satakieli	Harvalukuinen pesijä	1988, 2005
Mustarastas	Runsaslukuinen pesimälaji	1988, 1989, 2005
Räkättirastas	Runsaslukuinen pesimälaji	1989, 1990, 2005
Punakylkirastas	Runsaslukuinen pesimälaji	1989, 1990, 2005
Laulurastas	Yleinen pesimälintu	1989, 1990, 2005
Hömötiainen	Harvalukuinen pesijä	1988, 1989, 2005
Töyhtötiainen	Harvalukuinen pesijä	1989, 1990, 2005
Kuusitiainen	Vähälukuinen pesijä	1988, 1990, 2005
Sinitiainen	Runsaslukuinen pesimälaji	1989, 2005
Talitiainen	Runsaslukuinen pesimälaji	1988, 1989, 2005
Puukiipijä	Harvalukuinen pesijä	1988, 2000, 2005
<i>Varpunen</i>	Yleinen kulttuurilintu	1990, 2005
Peippo	Runsaslukuinen pesimälaji	1988, 1989, 2005
Punatulku	Vähälukuinen pesijä	1988, 1989, 2005
Punavarpunen	Vähälukuinen pesijä	1988, 2005
Viherpeippo	Yleinen pesimälintu	1988, 1989, 2005

Vihervarpunen	Yleinen pesimälintu	1988, 1989, 2005
Pikkukäpylintu	Ajoittain yleinen pesimälintu	1988, 1989, 2005
Keltasirkku	Vähälukuinen pesijä	1988, 1989, 2005
Pajusirkku	Vähälukuinen pesijä	2005

Tämän selvityksen yhteydessä pyrittiin selvittämään eräiden harvalukuisten lajien esiintyminen koko Kauniaisten kaupungin alueella. Lajivalikoima poikkesi jonkin verran aikaisemman selvityksen (Simula & Solonen 1988) lajivalikoimasta, josta jätettiin pois kaksi runsaslukuisinta lajia. Tilalle otettiin harvalukuiset metsätiaiset. Tässä tarkasteltavat lajit ilmentävät alueellisesti tavalla tai toisella uhanalaisia tai harvinaisia elinympäristöjä. Monet lajeista eivät ole yleisesti ottaen uhanalaisia tai harvinaisiakaan, mutta Kauniaisten kaupungin alueella niiden toimeentulomahdollisuudet ovat melko niukat.

Monien harvalukuisten lajien tärkeimpien esiintymisalueiden linnusto tutkittiin kattavasti aluekohtaisissa lintulaskennoissa. Vesilintuja laskettiin vain Gallträskillä ja Kirkkojärven itäreunan kosteikossa. Lippajärven vesilintujen lukeminen Kauniaisten linnustoon (Simula & Solonen 1988) on aikalailla tulkinnanvaraista, koska vain pieni osa vesialueesta kuuluu Kauniaisten kaupunkiin. Vastaavasti rajanveto Kirkkojärvellä oli ongelmallista.

Taulukko 3. Eräiden harvalukuisten lintulajien esiintyminen (arvioitu parimäärä) Kauniaisten kaupungin alueella vuosina 1988 ja 2005. Sulkeissa olevat luvut koskevat Lippajärvellä havaittuja lintuja tai reviierejä, joiden painopiste on todennäköisesti Kauniaisten alueen ulkopuolella. Rastilla (x) merkityt linnut on tulkittu pesimättömiksi vierailijoiksi.

Laji	1988	2005
Silkkiuikku	(4)	1
Haapana	(1)	-
Tavi	(1)	-
Sinisorsa	11	12
Punasotka	(4)	-
Tukkasotka	(1)	x
Telkkä	5	5
Varpushaukka	1	1
Nuolihaukka	-	(1)
Pyy	1	1
Nokikana	(1)	-
Rantasipi	1	4
Lehtokurppa	2	4
Taivaanvuohi	-	1
Uuttukyyhky	-	1
Lehtopöllö	1	-
Palokärki	1	1
Käpytikka	8	12
Käenpiika	-	(1)
Satakieli	10	12
Leppälintu	10	4
Pensastasku	1	-

Viitasirkkalintu	1	-
Ruokokerttunen	5	3
Luhtakerttunen	2	-
Kultarinta	6	4
Mustapääkerttu	3	24
Idänuunilintu	1	-
Tiltalti	6	-
Puukiiپیجی	2	9
Töyhtötiainen	+	12
Hömötiainen	+	7
Pikkulepinkäinen	-	1
Pähkinähakki	1	-

Eräät harvalukuisimmista lajeista (varpushaukka, pyy, palokärki) näyttävät säilyneen (vähintään) yhden parin kantana, joillakin toisilla saattoi taas olla esiintymisessä välivuosi (taulukko 3). Vuonna 2005 havaittiin myös joitakin aikaisemmassa selvityksessä havaitsematta jääneitä lajeja (nuolihaukka, taivaanvuohi, uuttukyyhky, käenpiika, pikkulepinkäinen). Silmiinpistävimpiä muutoksia vuosien välillä ovat mustapääkertun ja puukiiپیجی runsastuminen sekä tiltaltin ja leppälinnun taantumisen. Monien lajien parimäärä näyttää säilyneen kutakuinkin ennallaan.

3. 2. Kasavuoren ja Suursuon alueen linnusto

Kasavuoren ja Suursuon alueen (n. 100 ha) linnustossa havaittiin vuosien välillä huomattavia eroja (taulukko 4). Runsaimman lajin, peipon kanta on säilynyt ennallaan, mutta toiseksi runsain laji, punarinta näyttää runsastuneen rajusti. Myös mustarastaan, hippiäisen, laulurastaan, kuusitiaisen, sepelkyyhkyn, hömötiaisen, töyhtötiaisen ja puukiiپیجی runsastuminen on huomattavaa. Eräät muutkin lajit näyttävät selvästi runsastuneen. Voimakkaasti taantuneita lajeja taas ovat pajulintu, sirittäjä, tiltalti, hernekerttu, varis ja etenkin metsäkirvinen. Lintujen lajimäärä on pysynyt ennallaan, mutta parimäärä on selvästi kasvanut.

Taulukko 4. Kauniaisten Kasavuoren ja Suursuon alueen pesimälinnusto vuosina 1988 ja 2005 tehtyjen selvitysten mukaan. Selvitysalueen pinta-ala on noin 100 ha, joten parimäärät vastaavat lintuparien tiheyksiä neliökilometriä kohti.

Laji	Parimäärä 1988	Parimäärä 2005
Peippo	62	66
Punarinta	1	53
Mustarastas	13	42
Hippiäinen	7	29
Talitiainen	20	27
Pajulintu	58	25
Sinitiainen	3	25
Sirittäjä	30	24
Laulurastas	2	21
Kuusitiainen	2	17
Sepelkyyhky	5	16

Vihervarpunen		11	14
Räkättirastas		4	12
Kirjosieppo		4	12
Punakylkirastas		3	8
Töyhtötiainen		-	8
Hömötiainen		1	7
Viherpeippo		5	7
Käpytikka		3	6
Puukiipijä		2	6
Mustapääkerttu		1	5
Lehtokerttu		5	5
Rautiainen		-	4
Satakieli		4	4
Pensaskerttu		6	4
Metsäkirvinen		21	3
Harmaasieppo		1	3
Punavarpunen		7	3
Sinisorsa		6	2
Ruokokerttunen		3	2
Pikkukäpylintu		4	2
Varpushaukka		1	1
Pyy		1	1
Lehtokurppa		1	1
Taivaanvuohi		-	1
Uuttukyyhky		-	1
Kultarinta		-	1
Västäräkki		-	1
Pikkulepinkäinen		-	1
Närhi		1	1
Varis		8	1
Keltasirkku		1	1
Pajusirkku		-	1
Fasaani		3	-
Palokärki		1	-
Kiuru		2	-
Leppälintu		1	-
Pensastasku		1	-
Viitasirkkalintu		1	-
Hernekerttu		9	-
Tiltalti		6	-
Idänuunilintu		1	-
Pähkinähakki		1	-
Punatulkku		2	-
Yhteensä	Pareja	335	474
	Lajeja	45	43

3. 3. Gallträskin ja sen ympäristön pienialaisten puistometsien linnusto

Myös Gallträskin ympäristön (n. 30 ha) linnustossa näyttää tapahtuneen selviä muutoksia

vuosien välillä (taulukko 5). Runsaimmista lajeista pajulinnun ja peipon määrät ovat pienentyneet, ja etenkin punarinnan määrä on kasvanut. Muita runsastuneita lajeja ovat mm. viherpeippo, lehtokerttu, sepelkyyhky, hippiäinen, sinisorsa ja telkkä. Lajimäärässä on hivenen laskua ja kokonaisparimäärässä vähän nousua, mutta näiltä osin alueen linnusto näyttää pysyneen kutakuinkin ennallaan.

Taulukko 5. Kauniaisten keskiosien pienten puistometsien ja Gallträskin alueen linnusto vuosina 1989 ja 2005 tehtyjen selvitysten mukaan. Maalintujen tiheydet (pareja/km²) on laskettu maapinta-alaa kohti. Alueella pesimättömiksi tulkitut lajit on merkitty x:llä. Tutkimusalue oli rajaukseltaan eri vuosina hieman erilainen, mutta pinta-alaltaan samaa luokkaa (maapinta-ala n. 30 ha). Yhteismäärät koskevat pesimälintuja.

Laji	Pareja 1989	Pareja/km ²	Pareja 2005	Pareja/ km ²
Pajulintu	49	162	39	130
Mustarastas	18	59	24	80
Peippo	31	102	24	80
Punarinta	12	40	22	73
Talitiainen	21	69	21	70
Räkättirastas	19	63	17	57
Viherpeippo	6	20	14	47
Lehtokerttu	6	20	13	43
Sepelkyyhky	-	-	12	40
Hippiäinen	5	17	12	40
Sinisorsa	4	(13	9	(30
Kirjosieppo	30	99	9	30
Västäräkki	5	17	8	27
Sinitiainen	5	17	8	27
Punakylkirastas	10	33	7	23
Varis	6	20	6	20
Telkkä	1	(3	5	(17
Käpytikka	3	10	5	17
Hernekerttu	3	10	5	17
Harmaasieppo	1	(3	5	17
Harakka	5	17	5	17
Mustapääkerttu	3	10	4	13
Rantasipi	1	(3	3	(10
Leppälintu	3	10	3	10
Töyhtötiainen	2	7	3	10
Vihervarpunen	2	7	3	10
Rautiainen	1	(3	2	7
Laulurastas	2	7	2	7
Kuusitiainen	-	-	2	7
Puukiipijä	-	-	2	7
Silkkiiukku	1	(3	1	(3
Lehtokurppa	-	-	1	(3
Palokärki	-	-	1	(3
Kultarinta	2	7	1	(3
Närhi	2	7	1	(3
Fasaani	1	(3	-	-
Metsäkirvinen	2	7	-	-

Pensaskerttu		1	(3	-	-
Sirittäjä		5	17	-	-
Hömötiainen		1	(3	-	-
Punatulku		1	(3	-	-
Pikkukäpylintu		2	7	-	-
Keltasirkku		2	7	-	-
Haapana		1	(3	-	-
Tukkasotka		-	-	4x	-
Kalalokki		-	-	x	-
Naurulokki		-	-	x	-
Kalatiira		x	-	x	-
Tervapääsky		1	(3	x	-
Naakka		x	-	-	-
Yhteensä	Pareja	276	911	299	996
	Lajeja	40		35	

3. 4. Kiikarivuoren alueen linnusto

Vuonna 2005 tutkitulta Kiikarivuoren alueelta (10 ha) ei ole vertailukelpoisia lintutietoja aikaisemmilta vuosilta. Osa alueesta kuului kuitenkin vuonna 1989 pienten puistometsien linnuston kartoitukseen. Kuten Kasavuoren ja Gallträskin alueillakin, punarinta kuului täälläkin neljän runsaimman lajin joukkoon. Sirittäjä ja mustapääkerttu olivat alueella huomattavan runsaita. Lajisto oli melko monipuolinen ja linnuston kokonaistiheys varsin korkea.

Taulukko 6. Kiikarivuoren alueen (10 ha) linnusto vuonna 2005. Osa alueesta sisältyi vuonna 1989 pienialaisten puistometsien linnustoselvitykseen.

Laji	Pareja	Pareja/ km ²
Punarinta	10	100
Peippo	10	100
Pajulintu	9	90
Sirittäjä	9	90
Mustarastas	7	70
Talitiainen	7	70
Mustapääkerttu	6	60
Räkättirastas	5	50
Hippiäinen	5	50
Sepelkyyhky	4	40
Kirjosieppo	4	40
Sinitiainen	4	40
Viherpeippo	3	30
Vihervarpunen	3	30
Västäräkki	2	20
Rautiainen	2	20

Punakylkirastas		2	20
Lehtokerttu		2	20
Kuusitiainen		2	20
Harakka		2	20
Varis		2	20
Käpytikka		1	(10
Laulurastas		1	(10
Harmaasieppo		1	(10
Töyhtötiainen		1	(10
Närhi		1	(10
Punavarpunen		1	(10
Yhteensä	Pareja	106	1060
	Lajeja	27	

3. 5. Lippajärven lounaisrannan linnusto

Lippajärven lounaisrannan Tammikummun alueella (5 ha) keskityttiin maalintujen laskentaan. Rehevän metsäalueen linnusto poikkesi huomattavasti tavanomaisesta peipon ja pajulinnun vallitsemasta metsälinnustosta (taulukko 7). Alue on selvästi ihanteellista elinympäristöä erityisesti lehtokertulle. Pienen alueen tiheää, mutta melko niukkalajista linnustoa monipuolistivat alueen rajan tuntumassa pesimäpuuhissa havaittu nuolihaukka ja reviiriä kuuluttanut käenpiika. Näiden molempien lajien reviirit ulottuivat hyvin luultavasti myös tutkimusalueen rajojen sisäpuolelle.

Taulukko 7. Lippajärven lounaisrannan Kauniaisiin kuuluvan Tammikummun puistoalueen (5 ha) linnusto vuonna 2005.

Laji	Pareja	Pareja/ km ²
Lehtokerttu	10	200
Räkättirastas	7	140
Punarinta	7	140
Mustarastas	6	120
Pajulintu	3	60
Mustapääkerttu	2	40
Talitiainen	2	40
Peippo	2	40
Rantasipi	1	(20
Sepelkyyhky	1	(20
Punakylkirastas	1	(20
Satakieli	1	(20
Ruokokerttunen	1	(20

Kultarinta		1	(20
Harakka		1	(20
Pajusirkku		1	(20
Nuolihaukka		(1)	
Käenpiika		(1)	
Yhteensä	Pareja	47	940
	Lajeja	16	

3. 6. Thurmanin puiston linnusto

Thurmanin puiston (10 ha) linnusto poikkesi selvästi kaikkien muiden tässä selvityksessä tutkittujen alueiden linnustoista ja yleensäkin tyypillisestä metsälinnustosta. Valtalajina oli viherpeippo, jota seurasivat runsaudessa rastaalinnut ja lehtokerttu. Alueen linnustollista arvoa kohottaa erityisesti satakielikeskittymä. Peipon ja pajulinna osuudet olivat vaatimattomia.

Taulukko 8. Thurmanin puiston (10 ha) linnusto vuonna 2005.

Laji		Pareja	Pareja/ km ²
Viherpeippo		6	60
Räkättirastas		4	40
Punakylkirastas		4	40
Satakieli		4	40
Lehtokerttu		4	40
Mustarastas		3	30
Punarinna		3	30
Talitiainen		3	30
Sinitäinen		3	30
Harakka		2	20
Pajulinna		2	20
Peippo		2	20
Sinisorsa		1	(10
Lehtokurppa		1	(10
Sepelkyyhky		1	(10
Västäräkki		1	(10
Pensaskerttu		1	(10
Varis		1	(10
Yhteensä	Pareja	46	460
	Lajeja	18	

4. Tulosten tarkastelua

Tulosten tarkkuuteen ja vertailukelpoisuuteen on voinut vaikuttaa jonkin verran se, että eri vuosina eri henkilö teki maastotyöt ja linnut laskettiin hieman erilaisilla menetelmillä. Koska havaintojen tulkinnat on tehnyt vain yksi henkilö, mahdolliset havainnointiin liittyvät erot tuloksissa ovat kuitenkin pienentyneet. Siten tulokset antanevat varsin luotettavan kuvan tutkittujen alueiden linnuston yleispiirteistä tutkimusvuosina. Koska lintukantojen koko voi vaihdella suuresti vuosien välillä, ei kahden vuoden laskentojen perusteella voi vielä tehdä kovin varmoja johtopäätöksiä linnustossa tapahtuneista muutoksista. Pitkällä aikavälillä muutosten todennäköisyys kuitenkin kasvaa. Niinpä on hyvin luultavaa, että ainakin osa selvimmistä eroista tämän selvityksen eri vuosien havaintoaineistojen välillä viittaa syystä tai toisesta tapahtuneeseen, laaja-alaiseen tai paikalliseen muutokseen lintukannassa.

Paikalliset muutokset lintujen esiintymisessä johtuvat usein lintukannoissa tapahtuneista yleisistä muutoksista. Tällaisten muutosten syyt voivat liittyä pesimäalueiden ympäristöolojen heikkenemiseen. Muuttolintujen kohdalla kannanmuutosten syyt voivat löytyä myös muuttomatkan varrelta tai talvehtimisalueilta. Kannanmuutokset ovat yleensä monen eri tekijän yhteisvaikutuksen tulosta, mutta eri tekijöiden osuus vaihtelee tapauskohtaisesti.

Paikallisten elinympäristöjen merkitys ja niissä tapahtuneiden muutosten mahdolliset vaikutukset linnustoon ovat tämän selvityksen kannalta olennaisimpia. Vaikka paikallisissa ympäristöissä on tapahtunut muutoksia niin luonnollisen kasvillisuuden kehittymisen myötä kuin ihmisen avustamanakin muun muassa metsiä hoitamalla, ei käytettävissä oleva aineisto ole riittävä sitovien johtopäätösten tekoon. Aineiston puutteet huomioiden voidaan kuitenkin alustavasti päätellä, minkälaisiin muutoksiin havainnot voivat viitata.

4. 1. Alueiden linnustollinen arvo

Eri alueiden linnustollista ja luonnonsuojelullista arvoa kuten myös lajien uhanalaisuutta arvioitaessa on otettava huomioon tarkastelutaso – minkälaisiin kohteisiin tarkasteltavia kohteita verrataan (Solonen 1988a). Kohteilla voi olla esimerkiksi valtakunnallista, maakunnallista tai paikallista merkitystä. Kauniaisten kaupungin linnustollisesti arvokkailla alueilla on merkitystä lähinnä paikallisesti. Erityisasemassa on epäilemättä Kasavuoren viheralue laajuutensa, monipuolisen metsäalueensa ja siihen lännessä rajoittuvan kosteikon ansiosta. Alue tarjoaakin sijaintinsa huomioon ottaen monipuolisen ja edustavan kuvan eteläsuomalaisesta linnustosta. Eri ympäristötyyppiensä tavanomaisen lajiston lisäksi alueella esiintyy monia vaateliaita ja alueellisesti uhanalaisiakin lajeja. Alueella ja sen linnustolla on huomattavaa paikallista merkitystä niin luonnonsuojelun, tutkimuksen ja opetuksen kuin virkistyksekin kannalta.

Lippajärven kosteikkoinen lounaisranta metsäalueineen on pieni, mutta linnustoltaan paikallisesti arvokas kohde. Koska alue on suppea ja se liittyy koko Lippajärven muodostamaan laajempaan kokonaisuuteen, sen linnustollisen arvon arviointi erikseen ei todennäköisesti anna oikeata kuvaa alueen merkityksestä. Se näyttää kuitenkin olevan Lippajärven parhaiten säilyneitä osia. Kauniaisten kaupungin puitteissa alue on vesi- ja rantalintujen monipuolistaman ja muutenkin rikkaan linnustonsa takia merkittävä

luontokohde.

Gallträsk on pesivän vesilinnustonsa suhteen melko niukkalajinen, mutta järveä rikastuttavat ruokailemassa ja lepäilemässä käyvät, muualla pesivät linnut. Lintujen suosimine rantametsikköineen ja ajoittain runsainakin esiintyvine vesilintuineen Gallträskin alue muodostaa omaleimaisen ja paikallisesti arvokkaan luontokokonaisuuden. Lähistön metsäalueista nousee linnustollisesti muiden edelle Kiikarivuoren alue, joka on muita pienialaisia puistometsikköjä laajempi ja monipuolisempi. Kokonaisuutena Gallträskin lähiympäristön puistometsien verkosto muodostaa erittäin monipuolisen kokonaisuuden linnustoltaan köyhästä rämeestä ja kalliometsistä rikkaisiin seka- ja lehtimetsikköihin. Muut, pienemmät vaatelaiden lintulajien elinympäristölaikut ovat tärkeitä lähinnä yksittäisten lintuparien kannalta. Sopivan tiheinä verkkoina tällaiset kohteet kuitenkin takaavat joidenkin harvalukuisina esiintyvien lajien kannoille riittävät, paikalliset elinedellytykset. Monien lajien harvalukuisuus Kauniaisten kaupungin alueella oli odotettua ja selitettävissä sopivien elinympäristöjen niukkuudella. Joidenkin lajien niukkuus voi kuitenkin olla ajoittaista ja johtua lintujen vuosienvälisistä runsaudenvaihteluista.

4. 2. Linnustossa tapahtuneet muutokset

Maamme linnusto on muuttunut huomattavasti viime vuosikymmenten aikana (esim. Väisänen ym. 1998). Epäilemättä muutokset myös eri syistä jatkuvat niin paikallisesti kuin laaja-alaisestikin. Tämän selvityksen mukaan Kauniaisten linnusto on muuttunut monelta piirteeltään 1980-luvun lopun ja vuoden 2005 välillä. Monessa tapauksessa parhaat selitykset löytyvät yleisistä linnustonmuutoksista, mutta paikallisilla tekijöillä voi olla oma, tärkeäkin merkityksensä.

Viime aikoina maassamme voimakkaimmin runsastuneita lintulajeja ovat meillä talviruokinnan turvin menestyksekkäästi talvehtivat lajit, etunenässä talitiainen, sinitiainen ja viherpeippo. Myös mustarastas on hyötynyt talviruokinnasta. Myös Kauniaisissa suuntaus näkyy talitiaista lukuunottamatta selvästi. Sepelkyyhky on viime vuosikymmenten runsastunut ja valloittanut myös kaupunkiympäristöjä. Tämä näkyy Kauniaistenkin aineistossa erittäin selvästi. Kauniaisissa runsastuneiden lajien joukko on suurelta osin tyypillisiä kuusimetsien lajeja. Vaikka lintujen rajuimmista kannanmuutoksista, esimerkiksi punarinnan ja hippiäisen kohdalla, on ilmeisesti mukana myös edeltäneistä talvehtimistappioista toipumista, selvityksen tuloksista voidaan olettaa, että Kauniaisten metsäalueet ovat saaneet paljolti kehittyä kuusikkoja suosivien lintulajien ympäristötarpeiden mukaisesti. Myös erityisesti vanhoja kuusimetsiä suosivat lajit kuten töyhtötiainen, hömötiainen ja puukiipijä ovat runsastuneet. Muista harvalukuisista lajeista näyttää erityisesti runsastuneen myös mustapääkerttu, joka suosii varttuneita, reheviä seka- ja lehtimetsiä. Gallträsk näyttää kohentuneen vesilintujen elinympäristönä. Telkkäkanta on hyötynyt myös rantojen pöntötyksestä.

Kauniaisissa voimakkaimmin taantuneet metsälinnut ovat enimmäkseen maassa pesiviä valoisien tai rehevien metsien lajeja. Rajuin pudotus on tapahtunut aikaisemmin metsien valtaloisiin kuuluneen metsäkirvisen kannassa. Myös valoisia metsänreunoja suosiva pajulintu on vähentynyt, samoin sen sukulaiset sirittäjä ja tiltalti. Vuonna 2005 täysin kateissa ollut tiltalti on yleisesti taantunut ja kuuluu nykyisin maassamme silmälläpidettäviin lintulajeihin (Rassi ym. 2001). Maa- ja puukoloissa pesivä leppälintu on

myöskin meillä viime aikoina taantunut, mutta Kauniaisissa osa kannasta on saattanut jäädä huomaamatta lintujen piileskellessä pihapuutarhojen kätköissä. Kauniaisten metsäalueilla kanta on joka tapauksessa niukka.

Tehtyjen selvitysten mukaan Kauniaisten kaikkein harvalukuisimmatkin lintulajit näyttävät edelleen löytävän sopivia pesimäympäristöjä, vaikka paikat saattavatkin vaihdella vuosien välillä. Varpushaukan ja palokärjen reviirit ovat laajoja, mutta pesimäpaikaksi kelpaa vain tiettyntyyppinen puu tai metsikkö. Tällaisten puutteesta saattaa tulla lajien esiintymistä rajoittava tekijä. Pesimäympäristöjen heikkeneminen vaikuttaa joka tapauksessa lintujen pesimämenestykseen. Niinpä vuonna 2005 varpushaukkapari joutui ilmeisesti parempien vaihtoehtojen puutteessa tyytymään heikko-oksaiseen puuhun, jossa pesintä epäonnistui. Varpushaukalle sopivien pesimäpaikkojen määrä Kauniaisissa vähentyi kymmenkunta vuotta sitten kuusitiheikköjen harventamisen myötä (Solonen 2000) ja linnut siirtyivät ilmeisesti muualle, mutta tilanne saattaa olla nyt pikkuhiljaa korjautumassa.

Viitteet

Lindström, J. & Solonen, T. 1988: Kauniaisten Kasavuoren alueen linnusto 1988. – Solonen, T., Kauniaisten linnustoselvitykset 1988, ss. 6-8. Kauniaisten kaupunki, ympäristönsuojelulautakunta 1988.

Pakkala, T. & Väisänen, R. A. 2000: Lintuatlakset uusille urille. – Linnut 35(1): 6-11.

Pakkala, T. & Väisänen, R. A. 2001: Lintujen kesäatlaksen kartoitusohjeet. – Moniste, Helsingin yliopiston eläinmuseo, Helsinki. 17 s.

Rassi, P., Kanerva, T. & Mannerkoski, I. (toim.) 2001: Suomen lajien uhanalaisuus 2000. – Komiteanmietintö. Uhanalaisten lajien II seurantatyöryhmä. Ympäristöministeriö, Helsinki. 432 s.

Simula, J. & Solonen, T. 1988: Harvalukuisten lintulajien esiintyminen Kauniaisten kaupungin alueella 1988. – Solonen, T., Kauniaisten linnustoselvitykset 1988, ss. 2-5. Kauniaisten kaupunki, ympäristönsuojelulautakunta 1988.

Solonen, T. 1988a: Kauniaisten linnustoselvitykset 1988. – Kauniaisten kaupunki, ympäristönsuojelulautakunta 1988. 11 s.

Solonen, T. 1988b: Kauniaisten linnuston hoito- ja seurantasuunnitelma. – Kauniaisten kaupunki, ympäristönsuojelulautakunta 1988. 7 s.

Solonen, T. 2000: Kauniaisten metsien linnustonhoitosuunnitelma. – Kauniaisten kaupunki/ Luontotutkimus Solonen Oy, Helsinki. 16 s.

Solonen, T. & Simula, J. 1989: Kauniaisten pienalaisten puistometsien linnusto 1989. – Kauniaisten kaupunki, ympäristönsuojelulautakunta 1989. 12 s.

Solonen, T. & Simula, J. 1990: Kauniaisten Suursuon ympäristön linnusto 1990. – Kauniaisten kaupunki, ympäristönsuojelulautakunta 1990. 10 s.

Väisänen, R. A., Lammi, E. & Koskimies, P. 1998: Muuttuva pesimälinnusto. – Otava, Helsinki.